

**O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES SEKTORINI RAQAMLI
TRANSFORMATSIYA QILISH MEXANIZMLARINI
TAKOMILLASHTIRISH**

Askarova Sevara Baxtiyorovna

Moliyaviy menedjer
OOO ORZU LOGISTICS

***Annotatsiya:** mazkur maqolada O'zbekistonda kichik biznes sektorining raqamli transformatsiyasini amalga oshirish mexanizmlari tahlil qilinadi. Kichik biznesni raqamlashtirish jarayonini takomillashtirish orqali iqtisodiy samaradorlik va raqobatbardoshlikni oshirishga qaratilgan strategiyalar ko'rib chiqiladi. Shu bilan birga, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari, shuningdek, innovatsion texnologiyalarni joriy etishning afzalliklari haqida fikr yuritiladi.*

***Kalit so'zlar:** kichik biznes, raqamli transformatsiya, innovatsiyalar, elektron tijorat, raqamli texnologiyalar, biznes jarayonlari, O'zbekiston.*

KIRISH

Kichik biznes O'zbekistonda iqtisodiyotning muhim bo'lagi hisoblanadi va mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida katta rol o'ynaydi. So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar tez sur'atlar bilan hayotimizga kirib kelmoqda, bu esa kichik biznes faoliyatini modernizatsiya qilish, samaradorlikni oshirish va yangi bozorlarga chiqish imkoniyatlarini yaratmoqda. Raqamli transformatsiya jarayonining muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun ishlab chiqarish, marketing, moliya va boshqaruv sohalarida samarali mexanizmlarni ishlab chiqish talab etiladi. Ushbu maqolada O'zbekistonda kichik biznes sektorini raqamli transformatsiya qilishning asosiy mexanizmlari va ularni takomillashtirish yo'llari o'rganiladi.

ASOSIY QISM

Bugungi kunda kichik biznes O'zbekiston iqtisodiyotining asosiy tayanch nuqtalaridan biri hisoblanadi. Ushbu biznes sohasi aholining bandligini ta'minlash, yangi ish o'rinlari yaratish, shuningdek mahalliy mahsulotlarni oshirish va eksport salohiyatini kengaytirishda muhim rol o'ynaydi. Biroq, global raqamli inqilob fonida kichik biznesni zamonaviylashtirishning zarurati tobora ortib bormoqda. Raqamli transformatsiya jarayoni kichik biznesning o'zini boshqarish tizimini takomillashtirish, mahsulot va xizmat sifatini yaxshilash hamda raqobatbardosh biznes modeli yaratish imkonini beradi. Shuning uchun O'zbekistonda kichik biznes sektorini raqamlashtirish mexanizmlarini yaxshilash bugungi kunning dolzarb vazifasiga aylangan. Kichik biznesning raqamli transformatsiyasini tahlil qilishda birinchi o'rinda texnologik infratuzilmaning mavjudligi va darajasi turadi. Raqamli texnologiyalar joriy qilinishi uchun yuqori sifatli internet, zamonaviy kompyuter tizimlari va axborot-kommunikatsiya vositalari kerak bo'ladi. O'zbekistonda aynan bu sohaga katta e'tibor qaratilmoqda va "Raqamli O'zbekiston" davlat dasturi doirasida kichik biznes uchun qulay shart-sharoitlar yaratilmoqda. Shu bilan birga, kichik biznes vakillarining texnologiyalarni qo'llash bo'yicha malakasini oshirishning ahamiyati katta, chunki ilg'or texnologiyalarni tushunmagan yoki bilmagan holda samarali foydalanish qiyin bo'ladi [1].

Raqamli transformatsiya jarayonida biznes jarayonlarini avtomatlashtirish muhim ahamiyatga ega. Hisob-kitoblar, sotuvlar, inventarizatsiya va mijozlar bilan aloqalar tizimini raqamli vositalar yordamida avtomatlashtirish kichik biznesning xarajatlarini kamaytirish va ish samaradorligini oshirish imkonini beradi. Masalan, korxonalar uchun mavjud bo'lgan CRM (mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish) tizimlari yordamida mijozlarga xizmat ko'rsatish darajasini oshirish va

qayta sotib olish imkoniyatlarini ko'paytirish mumkin. O'zbekistondagi kichik biznes uchun shunday innovatsion yechimlarni joriy qilish jarayoni hozircha sustainivlik bosqichida turibdi, biroq uni kengaytirish ustida izchil ish olib borilmoqda. Institutional mexanizmlar ham kichik biznesni raqamlashtirishda alohida e'tiborga molikdir. Bu sohada davlat siyosati, qonunlar, soliq tizimi va moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari muhim omillardir. O'zbekistonda kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash uchun bir qator soliq va kredit imtiyozlari mavjud, ammo ularning foydaliligini oshirish hamda bu mexanizmlarni raqamli tizimlar bilan integratsiya qilish zarur. Shu bilan birga, elektron hukumat xizmatlari orqali kichik biznes sub'ektlariga hujjatlarni rasmiylashtirish va ma'lumotlarni yuritish jarayonlarini soddalashtirish imkoniyati yaratilmoqda [2].

Raqamli transformatsiyada kichik biznes uchun yangi imkoniyatlarni ochadigan asosiy vositalardan biri elektron tijorat hisoblanadi. So'nggi yillarda, ayniqsa pandemiya davrida, elektron savdo platformalari kichik biznes uchun bozorlarga tezkor chiqish va mahsulotlarni keng auditoriyaga taqdim etish kanali sifatida tanildi. O'zbekistonda bu sohada ham sezilarli natijalar kuzatilmoqda, ammo kichik tadbirkorlarning ko'pchiligi hali elektron tijorat platformalari va onlayn marketingni yetarlicha samarali qo'llay olmayapti. Ushbu muammoni hal qilish uchun o'qitish, mentorluk dasturlari va texnik yordam ko'rsatish kerak.

Kichik biznesning raqamli transformatsiyasi jarayonida kadrlar salohiyatini oshirish juda muhimdir. Texnologiyalarni samarali qo'llash uchun xodimlar raqamli savodxonlik, axborot xavfsizligi, ma'lumotlarni tahlil qilish va boshqa zamonaviy ko'nikmalarga ega bo'lishlari lozim. Shu sababli, davlat hamda nodavlat tashkilotlari tomonidan tashkil etilayotgan treninglar, kurslar va malaka

oshirish dasturlari ahamiyatlidir. Maxsus o'quv dasturlari kichik biznes vakillarining raqamli vositalardan samarali foydalanishini ta'minlashga xizmat qiladi [3].

Moliyaviy qo'llab-quvvatlash va kafolatlash mexanizmlari ham raqamli transformatsiya uchun katta rol o'ynaydi. Kichik biznes ko'pincha innovatsion texnologiyalarni joriy qilish uchun kerakli investitsiyalarga ega emas. Shu bois, davlat tomonidan grantlar, subsidiyalar, imtiyozli kreditlar ajratilishi va kafolatlash mexanizmlarini takomillashtirish raqamli transformatsiyani sezilarli darajada tezlashtiradi. O'zbekiston banklari va moliyaviy institutlari bilan hamkorlikda ushbu sohada maxsus dasturlar ishlab chiqilishi zarur. Ma'lumotlar va tahliliy xizmatlar — raqamli transformatsiyaning ajralmas qismidir. Kichik biznes uchun ma'lumotlarni yig'ish, saqlash, tahlil qilish orqali marketing strategiyasini rivojlantirish, mijozlar talablarini aniqlash va samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilish mumkin. O'zbekiston sharoitida kichik biznes uchun ma'lumotlarni tahlil qilish vositalarini ishlab chiqish va ularga qulaylik yaratish hali ham rivojlanish bosqichida hisoblanadi, biroq davlatning bu yo'nalishda iste'dodlarni qo'llab-quvvatlashi muhimdir.

Raqamli transformatsiyaga bog'liq xavfsizlik masalalari ham kichik biznesni qo'llab-quvvatlashda muhim omildir. Axborot xavfsizligi, kiber hujumlardan himoya qilish va ma'lumotlarning maxfiyligi raqamli biznes jarayonlarining asosiy qismidir. O'zbekiston biznes sub'ektlari uchun zamonaviy axborot xavfsizligi protokollarini joriy etish va ularni muntazam yangilab borish zarur. Shu maqsadda kichik biznes uchun xavfsizlik bo'yicha treninglar va ko'mak dasturlarini rivojlantirish tavsiya etiladi. Texnologik innovatsiyalarni joriy etish jarayonida

davlat, biznes va xalqaro tashkilotlar o'rtasidagi hamkorlik katta ahamiyatga ega. O'zbekistonda kichik biznesni raqamlashtirishda xalqaro tajribalarni o'rganish, ilg'or texnologiyalarni import qilish va mahalliy sharoitga moslashtirish zarur. Shu bilan birga, davlatning kichik biznesni qo'llab-quvvatlash siyosati mamlakatning raqamli iqtisodiyotini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Kelajakda O'zbekiston kichik biznesining raqamli transformatsiyasi barcha sohalarida chuqur o'zgarishlarga olib keladi. Bulutli hisoblash xizmatlari, sun'iy intellekt, blokcheyn texnologiyalari kabi yangiliklarni tadbiq qilish orqali kichik biznes yanada samarali va tezkor faoliyat yuritishi mumkin. Bunday imkoniyatlardan foydalanish uchun tizimli yondashuv, moliyaviy va kadrlar boyligini oshirish hamda innovatsiyalarga ochiqlik talab qilinadi. Umuman olganda, O'zbekistonda kichik biznes sektorining raqamli transformatsiyasi iqtisodiy rivojlanish uchun katta imkoniyatlarni yaratadi. Mexanizmlarni takomillashtirish orqali biznesning samaradorligini oshirish, yangi bozor va mijozlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish mumkin. Buning uchun davlat siyosati, texnologik infratuzilma, malakali kadrlar tayyorlash, moliyaviy yordam va axborot xavfsizligi sohalarida birgalikda samarali ish olib borish lozim. Raqamli transformatsiya kichik biznesning raqobatbardoshligini mustahkamlab, O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sishiga xizmat qiladi.

XULOSA

O'zbekistonda kichik biznesni raqamli transformatsiya qilish iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshiradi va biznes sub'ektlarining yangi imkoniyatlar egasi bo'lishiga yordam beradi. Shu jarayonda texnologik infratuzilma, kadrlar salohiyati va qonunchilik bazasining mustahkamlanishi muhim ahamiyatga ega.

Takomillashtirilgan mexanizmlar orqali kichik biznes sub'ektlari samarali ish yuritishi, raqamli xizmatlardan foydalanishi va bozorlarga doimiy ravishda kirib borishi ta'minlanadi. Kelajakda elektron tijorat, bulutli hisoblash xizmatlari, ma'lumotlarni tahlil qilish kabi yo'nalishlar rivojlantirilishi zarur.

FOYDALANILGAN ADBIYOTLAR

1. Xursanaliyev, B. (2024). Kichik biznesni yirik biznesga transformatsiya jarayonlarini rivojlantirish istiqbollari. Наука и технология в современном мире, 3(12), 56-58.
2. Khabibullaev, A. (2024). Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyalari. Qo'qon universiteti xabarnomasi, 10, 38-40.
3. Kurpayanidi, K. (2025). Digital Transformation and Institutional Framework of E-Commerce in Uzbekistan. International Journal of Business, Law, and Education, 6(2), 1215-1227.